

Του π. Ηρακλή Αθ. Φίλιου*

Αν κοιτάξουμε πίσω στην ιστο-ρία και στις καιρικές της στιγ-μές, θα διαπιστώ σουμε πως συστήματα, θεωρίες, αναλύ-σεις, θρησκείες, απέτυχαν να...

σεβαστούν τον άνθρωπο, αφού ποδοπάτησαν το μεγαλύτερο δώ ρο, με το οποίο ο Θεός τον προίκισε την ελευθερία.

Έτσι, τα παραπάνω μέρη, καταργώ ντας την ελευθερία του ανθρώ που, δεν κατάφεραν να του δώ σουν εκείνο που ποθεί, δηλαδή την ίαση. Άλλα συστήματα και θεωρίες επιβλήθηκαν στον άνθρωπο χωρίς να αφουγκραστούν τι επιθυμεί ο ίδιος, άλλα με τον τρόπο αυτό κατάφεραν την εκμηδενιστική μεταποίηση της προσωπικής του ταυτότητας, καθώ ς απειλήθηκε, αλλά και έσβησε, η προσωπική του ελευθερία. Θρησκείες, φιλοσοφίες, θεωρίες, όλα αυτά, ήθελαν να απαλλάξουν τον άνθρωπο από τις φθοροποιές δυνάμεις, ψυχικές, σωματικές, εν τέλει, υπαρξιακές, αλλά ποτέ τους δεν κατάφεραν να τον μεταμορφώ σουν, σεβόμενες την ελευθερία του. Και είναι τούτο, θεωρώ , το ύψιστο ζήτημα, αυτό της ελευθερίας, καθώ ς πρέπει πρώ τα ο άνθρωπος να θέλει να αποκτήσει ίαση, ζωντάνεμα της ύπαρξης του.

Όλα αυτά, έρχονται, τώ ρα, να συνδεθούν με δύο πρόσωπα, αλλά και με μία άλλη προσέγγιση των πραγμάτων. Τα δύο πρόσωπα είναι δύο άνθρωποι που αφιέρωσαν τη ζωή τους στη διακονία του συνανθρώ που, μέσα από την αφιλοκερδή άσκηση του λειτουργήματος της ιατρικής. Πρόκειται για τους αγίους Αναργύρους Κοσμά και Δαμιανό, τους οποίους η Εκκλησία μας εορτάζει την 1η Νοεμβρίου. Οι άγιοι Ανάργυροι εστίασαν στον άνθρωπο, γιατρεύοντας το σώ μα και την ψυχή, αλλά με μία αξιόλογη διαφορά. Σε όλα έβλεπαν τον Χριστό. Γι' αυτό και οι ίδιοι, έλεγαν προς όλους όσους γιάτρευαν: «Ἡ εὐλογία καὶ ἡ δόξα καὶ ἡ σοφία καὶ ἡ εὐχαριστία καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ ἰσχὺς τῷ Θεῷ ἡμῶν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώ νων» (Αποκάλυψη Ιωάννου, ζ' 12).». Δεν αναγνώ ριζαν, λοιπόν, το γεγονός της ίασης ως δικό τους έργο, αλλά ως έργο του Θεού και στο πρόσωπο του κατεύθυναν τα πάντα.

Ας έρθουμε, τώ ρα, στον σύγχρονο άνθρωπο. Ο άνθρωπος της εποχής αυτής, δεν βιώ νει απλά την τραγικότητα των γεγονότων που αφορούν την ύπαρξη του. Βιώ νει το ατελεύτητο των γεγονότων αυτώ ν. Συνεχώ ς βάλλεται από τις συνθήκες της ζωής που του θέτουν διλήμματα και πάνω σ' αυτά, ο ίδιος, καλείται να ακροβατήσει. Έχει και τον ανελέητο πόλεμο που δέχεται από τον μισάνθρωπο διάβολο, ο οποίος μάχεται έως τέλους να εκμηδενίσει την ύπαρξη του. Τί θα πράξει, λοιπόν, ο άνθρωπος; Θα συνθηκολογήσει με το κακό, την αμαρτία, τη δολιότητα, την ανηθικότητα, την πονηριά, την αδικία, το μίσος ή θα αποφασίσει να βαδίσει σ' έναν δρόμο, που γνωρίζει a priori πως τον καλωσορίζει στην υπομονή, ταπείνωση, ησυχία, εγκράτεια, και κάθε είδους άσκησης της αυτοσυνειδησίας;

Ο σύγχρονος άνθρωπος πονάει. Πονάει τραγικά. Και βυθίζεται. Βυθίζεται απύθμενα. Υπάρχει τέλος, διερωτάται; Υπάρχει ελπίδα, σκέφτεται; Φέρει πάνω του τα προσωπικά του προβλήματα, αλλά και τα προβλήματα των ανθρώ πων με τους οποίους αναπτύσσει σχέση, κοινωνία. Κουράζεται ψυχικά και σωματικά, και αυτή η κούραση τον οδηγεί, πολλές φορές, σε λάθος επιλογές. Με ποιες δυνάμεις να σηκώ σει τα ασήκωτα βάρη; Πολλές φορές τα βάζει με τον Θεό, απιστεί, επαναστατεί. Έχω την αίσθηση πως, κάποιες από τις φορές, ορθώ ς πράττει. Αν δεν επαναστατήσεις, αν δεν φωνάξεις, αν δεν Του σπάσεις την πόρτα, δεν γίνεται παιχνίδι. Δεν θέλει ατσαλάκωτους και καθωσπρεπιστές ο Θεός. Θέλει τσαλακωμένους αναζητητές για να τους φανερώ σει μέσα από τις επαναστάσεις τους, τη θεϊκή Του δόξα και αλήθεια.

Κι εδώ , έρχεται ο ρόλος και ο λόγος της Εκκλησίας. Μιας Εκκλησίας που δεν είναι αποκομμένη από την κοινωνία, αλλά βιώ νει, ταυτόχρονα, και με έκρυθμη ζωντάνια, την πιο ισχυρή της αμφισημία από τη μια να βρίσκεται μέσα στον κόσμο και από την άλλη να μην προέρχεται από αυτόν τον κόσμο. Αυτή είναι, όμως, η διαλογική της ομορφιά, καθώ ς διαλογικά και συνενεργικά σαρκώ νεται στον κόσμο, χωρίς να προσλαμβάνει την αμαρτία. Υπάρχει η άποψη πως η Εκκλησία είναι ένα νοσοκομείο, το οποίο γιατρεύει τον άνθρωπο. Οφείλω, με προσοχή, να επισημάνω πως κάτι τέτοιο αποτελεί αλήθεια, χωρίς αυτό να είναι η ταυτότητα της Εκκλησίας, αλλά κάτι που απορρέει από την ταυτότητά της. Ποια είναι, όμως, η ταυτότητά της; Είναι η Θεία Ευχαριστία. Και αυτό το σημειώ νει ο άγιος Νικόλαος Καβάσιλας, γράφοντας πως «σημαίνεται δὲ ἡ Ἐκκλησία ἐν τοῖς μυστηρίοις». Επομένως, η ίαση έρχεται μέσα από το κατεξοχήν μυστήριο της Εκκλησίας, τη Θεία Ευχαριστία.

Η Εκκλησία δεν είδε ποτέ με μονοφυσιτικό, άρα και με απόλυτο, τρόπο τον άνθρωπο. Ο μονοφυσιτισμός στην Εκκλησία είναι αίρεση. Αυτό, που δεν κατάφεραν φιλοσοφικές θεωρίες, κοινωνιολογικές προσεγγίσεις, θρησκείες, να δουν, κατάφερε να το συλλάβει η Εκκλησία. Άλλοι είδαν τον άνθρωπο μόνο ως σώ μα, άλλοι ως ψυχή. Ο Descartes θα πει «είμαι σκεπτόμενο πράγμα» κι εκεί τελειώ νει. Ο Πλωτίνος θα πει, ποιο σώ μα, αυτό είναι αμαρτωλό κι ανίερο, η ψυχή έχει σημασία. Ε, λοιπόν, έρχεται η πατερική σκέψη και επαναστατεί. Και διά στόματος Μαξίμου Ομολογητού θα πει πως ο άνθρωπος είναι κάτι ακόμη, δεν είναι μόνο ψυχή και σώ μα, είναι και η ελευθερία του! Αυτό είναι που έρχεται να φωτίσει, γιατρέψει και κατευθύνει η Εκκλησία την ανθρώ πινη ελευθερία. Αυτό δεν το συνέλαβε η Δύση, παρά μόνο ένας Μάξιμος Ομολογητής. Και τί κάνει η Εκκλησία; Γιατρεύει τον όλο άνθρωπο, το όλον αυτού, όπως θα 'λεγε ο Μάξιμος. Σώ μα, σκέψη, βούληση, προαίρεση. Είναι βαθιά πράγματα αυτά, έχουν απίστευτη ομορφιά, που δείχνει πως ο άνθρωπος δεν σημαίνεται μονοφυσιτικώ ς αλλά ως το όλον αυτού. Αλλά, δείχνουν, συνάμα, και το τραγικό αδιέξοδο της Δύσης, που δεν κατάφερε στις ακαδημαϊκές αίθουσες να νοηματοδοτήσει τον άνθρωπο, τον οποίο είδε πέρα από την προοπτική της χαρισματικής ένωσης με τον Θεό.

Η ίαση δεν έρχεται αν δεν την θέλει ο άνθρωπος. Κι αυτό το σέβεται η Εκκλησία. Με το ζόρι σωτηρία δεν γίνεται. Θέλει ελευθερία και συνεργία εκ μέρους του Θεού. Θέλει και αγώ να, άσκηση, κάθαρση από το ειδεχθές προσωπείο του αλλότριου εαυτού. Θέλει και προσευχή. Τέτοια, που οδηγεί τον όσιο Εφραίμ τον Σύρο, να εύχεται: «Κύριε καὶ Δέσποτα τῆς ζωῆς μου, πνεῦμα ἀργίας, περιεργείας, φιλαρχίας καὶ ἀργολογίας μή μοι δῷς. Πνεῦμα δὲ σωφροσύνης, ταπεινοφροσύνης, ὑπομονῆς

καὶ ἀγάπης, χάρισαί μοι τῷ σῷ δούλῳ. Ναί, Κύριε Βασιλεῦ, δώ ρησαί μοι τοῦ ὁρᾶν τὰ ἐμὰ πταίσματα, καὶ μὴ κατακρίνειν τὸν ἀδελφόν μου, ὅτι εὐλογητὸς εἶ, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώ νων. Ἀμήν».

***π. Ηρακλής Αθ. Φίλιος**
 Βαλκανιολόγος, Θεολόγος